

Restaurering av vannspeil i Slevdalsvannet naturreservat

Av Eivind Hellerslien

Eivind Hellerslien er naturforvalter fra NMBU (2004) og senioringeniør i miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder.

Artikkel basert på innlegg på seminar i Norsk vannforening 9. desember 2015.

Bakgrunn

Slevdalsvannet er en av de største kystnære sumpene i Sør-Norge, og utgjør med sine nær 500 dekar en viktig rest av våtmarksområdet på Lista i Farsund kommune. Her er sump, strand-

enger og rikmyrområder. Området er artsrikt og har et særpreget fugleliv. Det er et viktig rasteområde for mange truede og sjeldne fuglearter under trekk. Her finnes sjeldne planter knyttet til rikmyrene. Både amfibier og annet dyreliv har tilhold her.

I 3500 år har Slevdalsvannet vært en del av et stort innsjø- og sumpområde på Lista. I nyere

Bilde nr. 1 Slevdalsvannet sett fra luften i 2005 (Foto: Terrateknikk AS).

Bilde nr. 2. Slevdalsvannet ble vernet som naturreservat i 2005 (Foto: Eivind Hellerslien).

tid har vannet blitt omkranset av først jordbruksland og senere også Lista flyplass. Behovet for mer utnyttbart landareal førte til drenering av vannet. De første senknings- og dreneringsarbeidene ble gjennomført på midten av 1800-tallet. Likevel forhindret naturlige årlige oversvømmelser gjengroing av vannet fram til midten av 1950-tallet. Gjentatte dreneringer, og ikke minst kanaliseringen av Åna utenom Slevdalsvannet rundt 1950, har medført en akselererende gjengroing av vannarealet.

Vern av området

Slevdalsvannet ble vernet som naturreservat i 2005 og regnes som verneverdig i europeisk sammenheng. Formålet med vernet er «Å bevare et viktig våtmarksområde med sump, strandenger, rik vegetasjon, rikt og særpreget fugleliv, amfibier og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området. Området utgjør en spesiell naturtype og har særskilt vitenskapelig verdi og pedagogisk betydning».

Vernet av Slevdalsvannet førte imidlertid ikke direkte til tiltak som kunne begrense gjengroingen. I 2014 var siste rest igjen av vannspeilet om lag 2 dekar stort. Til sammenligning dekket vannspeilet et areal på 200 dekar tidlig på 1900-tallet og 168 dekar i 1978.

Restaurering

I 2012 utarbeidet Miljødirektoratet forslag til nasjonal plan for restaurering av våtmark. Slevdalsvannet kvalifiserte til å stå øverst på listen over de våtmarksområdene som skulle restaureres. Fylkesmannen fikk tildelt 3,25 millioner kroner til prosjektet.

I Norge har vi lite erfaring med denne type restaureringsarbeid. Prosjektet fikk derfor karakter av også å være metodeutvikling. Flere ulike arbeidsmåter ble vurdert. Vi ser i ettertid at vi med fordel kunne ha prioritert enda mer testing og utprøving av ulike arbeidsmetoder på forhånd.

For Fylkesmannen som forvaltningsmyndighet var det svært viktig å velge en metodikk som

Bilde nr. 3. Versi Dredge mudringsmaskin (Foto: Eivind Hellerslien).

var skånsom for området. Valget av entreprenør falt på Seabed Services AS, som foreslo å benytte et mudringsfartøy og pumping av massene opp på land. De fikk dermed oppdraget med å etablere tre dammer med et samlet areal på 10 dekar. Entreprenøren ble informert om reservatets naturverdier, og spesielt sårbare områder hvor det ikke skulle kjøres med maskiner ble avgrenset med sperrebånd. Det ble benyttet nedbrytbar hydraulikkolje i maskinene og entreprenøren utarbeidet en beredskapsplan for prosjektet.

I front på den store maskinen er det montert et cutterhead eller aggregat som hakker opp massene før de suges inn i pumpa. Underveis i prosjektet ble det laget et nytt og bedre frontaggregat tilpasset forholdene i Slevdalsvannet.

Grunnforholdene varierer lokalt mellom områdene. Best fungerte mudringen der det var et visst leirinnhold i grunnen. I den store dammen lengst mot vest var det lite leire, og effektiviteten til mudringsfartøyet sank. Her var det bare gravemaskin som fikk tak i massene.

Ved å belte seg utover på trelemmer gikk det faktisk fint å kjøre gravemaskin i sumpen. En kreativ idé var å transportere massene på flåter inn til land for videre transport til deponiet med traktor og tilhenger. Dette skulle vise seg å være en effektiv arbeidsmetode som sikret framdriften mot slutten av prosjektet.

Den 10. april 2015 ble dammene og kanalene ferdigstilt. Hele 14 dekar vannspeil fordelt på 3 dammer og kanaler var et faktum.

Mange var spente på om traneparet som allerede hadde ankommet, ble forstyrret av de avsluttende arbeidene. Gleden var derfor stor da det viste seg at traneparet fikk fram en unge i løpet av sommeren.

Første hekkesesong etter restaurering av Slevdalsvannet var også vellykket for andre arter, som vipe og sivhauk.

I etterkant av prosjektet har det blitt sluppet storfe på beite ved dammene. Dette er en viktig del av restaureringen og gjennomføringen av skjotselsplanen for reservatet. I tillegg til å

Bilde nr. 4. Mudringsmasser trekkes på flåte inn til land (Foto: Eivind Hellerslien).

Bilde nr. 5. Nye dammer og kanaler etter endt prosjekt (Foto: Lister Videoklubb).

Bilde nr. 6. Tranepar med unge født i Slevdalsvannet (Foto: Gunnar Gundersen).

Bilde nr. 7. Friluftsamfiet har blitt et populært sted for de som vil observere fuglelivet i dammene (Foto: Magne Myklebust, www.birdlife.no).

begrense veksten av takrør bidrar beitingen til å skape en variasjon som er ettertraktet, særlig for flere fuglearter.

Slevdalsvannets beliggenhet gjør det til et yndet besøksmål for lokalbefolkning, skoler,

barnehager og tilreisende. I tillegg til å restaurere vannspeil for fuglelivet legges det derfor vekt på tilrettelegging for opplevelse av området i tida framover.